

Hoe bescherm je geo-informatie?

De overheid maakt geo-informatie steeds vaker openbaar beschikbaar, onder meer via internet. De juridische bescherming van deze gegevens is echter niet altijd goed geregeld. De Amerikaanse gebruikslicenties van de non-profitorganisatie Creative Commons bieden uitkomst. Het overheidsprogramma Ruimte voor Geo-informatie onderzoekt de mogelijkheden.

Op het eerste gezicht is het mooi dat geo-informatie van de overheid steeds breder beschikbaar komt. Particulieren kunnen er gebruik van maken en bedrijven kunnen de gegevens toepassen bij de ontwikkeling van nieuwe producten en diensten. Maar niet alle geo-informatie kan zomaar openbaar worden gemaakt, want op de informatie rusten juridische rechten. Maar welke zijn dat precies? En welke gegevens mogen wél ongestraft openbaar worden gemaakt? Dat is lang niet altijd duidelijk. De licenties die de Nederlandse overheid gebruikt bij het beschikbaar stellen van bestanden met geodata, zijn ook niet eenduidig. Vrijwel iedere overheidsdienst houdt er zijn eigen bepalingen op na. Bovendien is het voor iemand zonder juridische kennis vaak lastig om het jargon van de licenties te doorgronden. Kan dit worden verbeterd? Ja, met dank aan de Amerikaanse gebruikslicenties van Creative Commons.

Intellectueel eigendom

De juridische problemen bij het ontsluiten van geo-informatie hebben met name betrekking op vraagstukken rond intellectueel eigendom van gegevens en applicaties. In Nederland wordt het intellectueel eigendom van geo-informatie beschermd door auteursrechten en databankrechten. Aanscherping van de regelgeving heeft de laatste jaren geleid tot een steeds sterkere juridische bescherming van het intellectueel eigendom. Auteursrechtelijke bescherming wordt vaker en sneller toegekend. Bovendien is de duur van het auteursrecht en databankenrecht (70 jaar na de dood van de auteur of 15 jaar na elke substantiële wijziging van een databank) dusdanig lang, dat dynamische werken zoals geo-informatiebestanden in feite een oneindige bescherming genieten. Ook in de Verenigde Staten zijn de auteurswetten de afgelopen jaren aangescherpt. De achterliggende gedachte was

om werken die op internet worden gepubliceerd, beter te beschermen. Een van de maatregelen was een verlenging van de duur van het auteursrecht tot 70 en soms zelfs 95 jaar. Dit stuitte op verzet. Als reactie op de wetsaanscherpingen werd in 2001 Creative Commons opgericht. Deze non-profitorganisatie meent dat de ontsluiting van creatieve en wetenschappelijke werken via internet teveel wordt beperkt door de verscherpte regelgeving. Creative Commons biedt daarom gratis licenties aan die auteurs de mogelijkheid geven om werken via internet te verspreiden mét behoud van auteursrechten.

De licenties van Creative Commons maken gebruik van symbolen om aan te geven wat wel en niet met een bepaalde publicatie mag gebeuren. Daardoor zijn de licenties eenvoudig, transparant en voor (juridische) leken uitermate goed leesbaar. Dat licenties van Creative Commons populair zijn, mag blijken uit

Rijkswaterstaat beheert de infrastructuur. Met de licenties van Creative Commons kan Rijkswaterstaat de gebruiksvoorwaarden voor geo-informatie over de infrastructuur helder formuleren (foto: Nationale Beeldbank, Kaj Hiensch).

de explosieve groei van hun aantal. Eind 2005 waren er wereldwijd ongeveer 14 miljoen websites met een verwijzing naar een Creative Commonslicentie, een jaar later waren dat er al 140 miljoen. De organisatie heeft inmiddels in vijftig landen organisaties opgezet, onder meer in Nederland. De Amerikaanse licenties zijn daarbij aangepast aan de Nederlandse wetgeving en zijn dus rechtsgeldig.

Drie versies

Een licentie van Creative Commons bestaat uit drie versies: een vereenvoudigde lekenversie, een juridische versie en een computerversie. De lekenversie beslaat slechts enkele regels in eenvoudig Nederlands. Ook bevat de versie symbolen waarmee de strekking van de bepalingen wordt uitgebeeld. De juridische versie beslaat enkele pagina's in juridische taal. Deze versie is de daadwerkelijke overeenkomst en is bindend. De computerversie tussentijd bestaat uit een XML-code met een vertaling van de licentie voor de computer. Zoekmachines zijn op die manier in staat om de rechten die op een werk rusten te identificeren aan de hand van de gebruiksvoorwaarden. Zo kan men bijvoorbeeld in de geavanceerde zoekfunctie van Google gericht zoeken op bestanden die voldoen aan specifieke licentievoorwaarden. De huidige licentie-bepalingen die door de Nederlandse overheid worden gebruikt voor geo-informatie, verschillen niet veel van de standaard bepalingen van Creative Commons en kunnen dus makkelijk worden omgezet. Dat geldt zeker bij licenties waarin geen

Voorwaarden

Creative Commons Nederland biedt via haar website zes standaardlicenties aan waarmee een licentiegever werken ter beschikking kan stellen aan derden. Alle licenties van Creative Commons bevatten de volgende voorwaarden die altijd gelden:

- de licentie geldt wereldwijd,
- de licentie is onherroepelijk,
- de licentie wordt verstrekt voor de duur van de toepasselijke intellectuele eigendomsrechten,
- licentiegevers behouden het auteursrecht op hun werk,
- naamsvermelding van de auteur is verplicht,
- licentienemers moeten toestemming vragen voor handelingen die niet worden toegestaan door de gekozen licentie,
- elke kopie van het werk moet een link naar de licentie te bevatten,
- licentienemers mogen geen wijzigingen aanbrengen in de voorwaarden van de licentie,
- licentienemers mogen geen gebruikmaken van technologie of andere middelen om de toegang tot het werk te beperken op een manier die niet in overeenstemming is met de voorwaarden van de licentieovereenkomst,
- werken worden aangeboden zonder enige garantie en de licentiegever aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor incidentele schade of gevolgschade.

Naast deze standaardclausules bevatten de zes licenties van Creative Commons elk één of meer van de volgende onderwerpen:

- de licentienemer mag een werk wel of niet voor commerciële doeleinden gebruiken,
- hij mag wel of geen bewerkingen maken van het werk (afgeleide werken),
- hij is wel of niet verplicht om de bewerkingen van het in licentie gegeven werk onder dezelfde licentievoorwaarden aan te bieden aan derden.

financiële vergoeding wordt gevraagd voor het gebruik van data. Met Creative Commons wordt de eenduidigheid en inzichtelijkheid van de geolicensies bevorderd. Daardoor wordt het voor datagebruikers ook makkelijker om bestanden te kunnen combineren en in samenhang met elkaar te gebruiken. Binnen het overheidsprogramma Ruimte voor Geo-informatie wordt de komende

maanden gewerkt aan de vertaling van de licenties van Creative Commons voor de geowereld.

Frederika Welle Donker
Technische Universiteit Delft

Kijk voor meer informatie op
www.creativecommons.nl

Nederlandse geolicensies

De licenties die de Nederlandse overheid momenteel gebruikt om geodata beschikbaar te stellen, zijn niet eenduidig. Vrijwel iedere overheidsdienst houdt er zijn eigen bepalingen op na. Sommige zijn opgesteld in eenvoudig Nederlands, andere in moeilijk leesbaar juridisch jargon. In de meeste licenties staat dat de gegevens alleen voor intern gebruik mogen worden ingezet. Soms moet er voor commercieel gebruik een aparte overeenkomst worden gesloten. Soms ook moeten de gegevens teruggegeven worden aan de verstrekker nadat een (van tevoren) bepaald doel is bereikt. In bepaalde gevallen krijgt men alleen toegang tot de gegevens via een applicatie, in andere gevallen krijgt men alle gegevens toegestuurd op een drager, zoals een CD-rom.

Naast de grote verschillen, zijn er inhoudelijk ook overeenkomsten tussen de licenties die door de overheid worden gebruikt voor het beschikbaar stellen van geo-informatie. Daarbij gaat het om de volgende zaken:

- verstrekking van een niet-exclusief gebruikersrecht, waarbij het intellectueel eigendom bij de bronhouder blijft
- de gegevens mogen niet aan een derde partij worden overgedragen zonder uitdrukkelijke toestemming van de eigenaar
- aanpassing van de gegevens (indien toegestaan) mag alleen als de afgeleide producten een duidelijke naamsvermelding krijgen
- algemene uitsluiting van aansprakelijkheid voor de volledigheid en juistheid van de gegevens.